

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE
V TELČI

TISKOVÁ ZPRÁVA

Obraz Felixe Fabera v Polné je nově kulturní památkou

V Telči 24. 3. 2025

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Polné, který je sám o sobě architektonickým a uměleckým klenotem Vysočiny, je nyní o jednu kulturní památku bohatší. Tou je obraz prachatického malíře Felixe Fabera z první poloviny 19. století. Obraz znázorňuje Pannu Marii držící v klíně zmučené tělo jejího syna Ježíše Krista a je k vidění ve zdejší kostele v expozici církevního muzea. Zajímavý a svým způsobem jedinečný je pak tím, že známe jeho původ, vznik i účel.

Olejomalba na plátně představuje typické zpracování námětu Piety s Bolestnou Pannou Marií sedící u paty kříže a oplakávající svého syna. *Ánfas* zobrazená Panna Maria s pohledem upřeným na diváka je situována v ose obrazu. Po její smutné a odevzdané tváři stékají slzy, je oděna v rudý spodní šat a dlouhý modrý plášť, který zakrývá také její hlavu. Na jejím klíně spočívá v diagonální poloze bezvládné Kristovo tělo podpírané Mariinou pravicí. Na Kristových nohou a ruce zůstávají otevřeny rány po hřebecích a pravý bok je proboden. Za Mariinými zády vystupuje břevno paty kříže na tmavém pozadí s oblačným nebem a melancholicky potmělou kopcovitou krajinou. Pod drapérií splývající z Mariiny levé ruky vyrůstá architektura města, patrně Jeruzaléma. V levém dolním rohu obrazu jsou zpodobněny znaky Kristova umučení (trnová koruna, hřeby, kleště) a část stržené bílé nápisové blány s iniciálami Ježíše Nazaretského. Tmavý kolorit kontrastující s výrazně světlým odstínem Kristova těla sděluje divákovi poselství obrazu, jehož celková kompozice jinak působí klidným dojmem. „Ačkoli obraz vznikl v klasicistním období, přesto je zde zřejmá návaznost na barokní umění. Umělec stále pracuje s tradiční symbolikou, ale již se zde projevuje novější přístup odpovídající klidnějšímu duchu období *biedermeieru*“, domnívá se Miloslav Zášková z Národního památkového ústavu.

Obraz je cenný především svým příběhem. Ten činí památku nejen badatelsky zajímavou, ale přidává jí také na historické hodnotě. Díky věnování na rubu obrazu totiž víme, kdo nechal obraz pořídit, komu byl určen, kdo ho namaloval a kdy vznikl. „I v případě těchto mladších děl je to spíše ojedinělé, a to z něj dělá raritu“, je přesvědčen Zášková. Volný překlad latinského nápisu, který provedl Tomáš Gaudek z generálního ředitelství Národního památkového ústavu, zní: „Štědrostí farníků Nákřenských, zvláště pak žen z Dívčic a Prášivé Lhoty, tento obraz pro P. Jakuba Schustera, toho času majícího na starost duchovní péči, opatřen byl. 1839.“ Jak se obraz dostal z farnosti Nákří v jižních Čechách až do Polné, není přesně známo.

Další zajímavostí, vedle provenience, je samo autorství obrazu. Jeho autor Felix Faber, který pocházel z umělecky založené rodiny, byl významným regionálním malířem činným především v jižních Čechách, zvláště na Prachaticku a Českobudějovicku. Nepřekvapí, že na Vysočině není příliš znám a jeho dílo zde bude sotva zastoupeno, a tak bylo třeba nejdříve zjistit něco více o osobnosti tohoto autora. Mezi Faberovy práce patří například obraz sv. Mikuláše z hlavního oltáře v kostele v Němčicích v jižních Čechách. Ve 20. letech 19. století se podílel též na restaurování soch z hlavního oltáře v děkanském kostele sv. Jakuba Většího v Prachaticích. Vedle církevních zakázek se věnoval i tvorbě se světskou tematikou, neboť je autorem několika desítek malovaných střeleckých terčů. „I když je to dílo mladší a odpovídající standardu dobové produkce, stále se jedná o kvalitně provedenou řemeslnou práci profesionálního a poučeného malíře, který dostával zakázky z církevního prostředí“, pokusil se shrnout význam díla Zášková.

Obraz však nezůstane před zraky návštěvníků Polné skryt. K tomu současný polenský děkan P. Miloš Kolovratník uvedl: „Obraz je vystaven na prohlídkové trase v kostele Nanebevzetí Panny Marie v tzv. církevním muzeu, kde je k dispozici laické i odborné veřejnosti v rámci prohlídek zajišťovaných informačním centrem chrámu po celou turistickou sezonu.“

Pieta z Polné od Felixe Fabera, kterou lze bez nadsázky označit jako „obraz s příběhem“, se tak může stát dalším lákadlem a zároveň důvodem, proč navštívit děkanský chrám v Polné. „Mnoho návštěvníků míří na hrady a zámky, ale srovnatelně významné historické areály, zvláště církevní památky, na větší příliv turistů stále čekají. Přitom mají velký památkový potenciál“, myslí si Libor Karásek, ředitel telčského pracoviště Národního památkového ústavu, a dodává: „Vysočina se v tomto směru může pochlubit například premonstrátskými kláštery v Želivi nebo v Nové Říši a již zmíněným děkanským chrámem v Polné, který je díky svým výjimečným hodnotám prohlášen od roku 2008 národní kulturní památkou.“

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči, je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je naplňovat v Kraji Vysočina poslání odborné instituce památkové péče dané zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Telči také zpracovává návrhy na prohlašování věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu, organizuje cyklus přednášek Rodinné stříbro – Památky kolem nás a provádí archeologické průzkumy. Další informace najdete na www.npu.cz/uop-telc.

Kontakt:

Mgr. Miloslav Zášková, vedoucí odboru evidence, dokumentace a informačních systémů, NPÚ ÚOP v Telči, 608 705 584, zaskoda.miloslav@npu.cz

Ilona Ampapová, prezentace a práce s veřejností, NPÚ ÚOP v Telči, 724 663 511, e-mail: ampapova.ilona@npu.cz